

L'edifici, destinat a museu comarcal, imposa la seva pròpia lògica

Reforma de Can Perelló de Tàrrega

Ramon M. Puig i Andreu

ARQUITECTE

Can Perelló és un edifici situat al carrer Major de Tàrrega, al bell mig del seu centre històric.

És un casolot que sobresurt, pel seu volum, del conjunt de cases de la zona i que, a principi dels anys 80, oferia, fruit de contínues reformes i ampliacions, una estructura i un aspecte un pèl ambigu, de casa senyorial i d'habitatge rural alhora.

Havent passat a formar part del patrimoni municipal, es va pensar que la seva destinació fos la de seu d'un museu, les característiques del qual encara no estaven ben definides.

Al principi semblava clara l'adscripció a museu comarcal i amb aquest objectiu genèric el Servei de Museus de la Generalitat em va fer un encàrrec de projecte. Una vegada redactat el projecte, la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge, que era l'organisme que havia assumit la realització de les obres, no el va trobar conforme. Es va fer un nou encàrrec, amb una òptica més proteccionista (sobretot referent als interiors) i a la vegada, més oberta quant als usos. I així es va redactar un segon i definitiu projecte.

Can Perelló ocupa la cantonada del carrer Major i el carrer de la Font, arribant pel darrera, no amb façanes sinó amb un pati i un jardí, fins al carrer de Folguer, ocupant un total de 890 m², dels quals 618 són edificats i 272 són de pati.

Orígens gòtics

Els soterranis i gran part de la planta baixa conservaven l'estructura constructiva dels seus orígens gòtics. Les sales exteriors de la planta baixa i les façanes oferien aspectes d'un Renaixement provincial. La planta primera era compos-

FORNELL

ta de grans peces, dues de les quals tenien pintures sobre tela, del segle XVIII, que revestien totes les parets a mena de sòcol fins a una alçada d'1,5 metres. La resta de les parets i sostres estaven també pintats a la cola, amb motius florals o d'inspiració en ordres més o menys clàssics.

La casa es trobava en un estat físic preocupant, vistes les grans fletxes de les bigues, la manca de lligam de les parets, les grans dimensions de la teulada, i sobretot la manca d'unitat estructural i constructiva, conseqüència de les successives reformes que s'hi havien anat fent. Tot això va provocar desploms de parets i l'aparició d'esquerdes, algunes d'assentament i unes altres de falta d'estabilitat. En conjunt, la planta inferior, per sota del carrer Major, que era la part més antiga, era també aquella que estava en millors condicions; les plantes 1a i baixa, semblaven estar bé quant a parets i malament quant a forjats; i les golfes i cobertes estaven malament de parets, la majoria de les quals eren de tàpia i estaven totalment deslligades de les façanes i també entre si.

A aquesta casa la millor cosa que li podia passar era que fos objecte d'unes obres de reforma, altrament en poc temps s'hauria pogut parlar de declarar el seu estat de ruïna.

Doble objectiu

Com que no es disposava d'un projecte museològic definit, es perseguí, al projecte arquitectònic, un doble objectiu: la consolidació de l'edifici per l'una banda i l'ordenació arquitectònica per l'altra. I aquest segon, en dos camps diferents. Per un costat introduir un ordre formal i volumètric a l'exterior, ordre que els diferents avatars històrics havien malmès. I en segon lloc, la consecució d'uns espais nets i una circulació clara, de manera que, tot respectant els valors històrics (sales pintades de la sala de la planta noble, o grans espais de les golfes) no s'hipotequés cap funcionament futur possible.

Intervenció radical i respectuosa

Vista la situació estructural descrita i la complexitat de programa exigít, s'entén que la intervenció havia d'ésser alhora radical, quant a restituir l'edifici a l'estat de resistència que exigia el seu ús, i respectuosa, per tal d'aprofitar tota la riquesa d'espais, que la història pròpia de l'edifici ha anat acumulant.

La intervenció més forta va ser a partir dels forjats, que pràcticament es van haver de fer nous, també les parets a partir de la segona planta, i finalment la coberta que es va haver de desmuntar i construir tota sobre una nova estructura. Hi ha hagut intervencions més locals, com la correcció de l'assentament de la cantonada sud, que ha exigít un recalçat de fonaments i també lligades de parets amb anellats i grapes a molts indrets de la fàbrica.

Les façanes que donen als dos carrers es reordenen movent els forats dels balcons i finestres, i sobretot el de la porta principal. La façana posterior que dóna al pati assumeix a més la remodelació del cos de l'edifici que ubica els tallers, i amb la introducció d'unes gelosies d'obra es resol tant el carregament amb la finca veïna com les discontinuïtats que la planta presenta en aquesta part de l'edifici. Un ràfec regularitza tot el coronament de l'edifici i les irregularitats de la coberta se centralitzen en una petita terrassa, que es converteix en el lluernari del hall i de l'espai central d'exposicions.

I per fi, la mateixa construcció i disposició dels espais ens permet estructurar algunes funcions generals:

La circulació s'articula mitjançant l'espai del vestíbul i l'escala principal, que donen al carrer Major. Des d'aquest espai, es pot comunicar amb les sales de planta baixa, tant amb aquelles que donen al carrer Major, com amb aquelles que donen al carrer de la Font, que tenen entrada independent i que poden formar un recinte aïllat de la resta de l'edifici, si

FORNELL

interessa. Igualment es va a les dependències posteriors que donen al jardí.

Al primer replà de l'escala, que queda a mitja alçada, s'inserten els serveis públics i uns petits magatzems.

Des del final de l'escala principal es diversifiquen tres itineraris possibles: el frontal, a l'interior de la planta noble; cap a l'esquerra, a la parada de muntacàrregues i pas a les dependències més petites, que eren l'habitatge del mitger i on hi haurà, ara, l'àrea d'administració; i cap a la dreta, a l'escala, de nova construcció, que puja a les golfes, on es respecten els grans espais existents.

De tot això es dedueix un aprofitament dels espais donats, sense pressuposar-hi cap ús gaire definit, però de les dimensions amb què ens trobem, la possibilitat d'usos queda totalment oberta.

L'obra

Durant el transcurs dels treballs d'execució de la reforma, hi van haver més sorpreses de les previstes. Les més greus es refereixen al recalçat de fonaments que, a mesura que avançaven els treballs de neteja dels soterranis, es van anar estenent, pràcticament, a més de la meitat dels murs, i no tan sols a la cantonada sud, esquerdada: l'edifici estava assentat, en tota la seva meitat posterior, damunt un lliat fangós. El desenrunament de la brutícia de les quadres va descobrir desploms de vora un metre en murs de la part baixa de l'edifici, que es van haver de neutralitzar amb la introducció d'una planta altell, de formigó. Es van descobrir dos recintes closos, que van aturar part de les obres, fins que els treballs arqueològics van verificar que no tenien importància. I per fi, tota la complicada estratègia per compaginar el reforç estructural del forjat del segon pis i de la coberta, amb la conservació dels murs de tàpia, va ser inútil, ja que les parets es van haver d'enderrocar i fer de nou.

El museu

Ara, una vegada acabada la remodelació-restauració de Can Perelló, es procedeix a la confecció dels diversos projectes museològics. En aquests moments, estan molt avançats, el paleontològic i l'arqueològic. A partir d'aquí, procedirem a dissenyar el suport expositiu que aquests projectes necessitin.

De mica en mica, s'aniran omplint de contingut els espais contenidors de Can Perelló.

Portem en aquesta tasca a la vora de deu anys i en poden passar uns quants més, fins que el Museu de Tàrrrega estigui a ple funcionament.

Això produeix un cert cansament, que desapareix quan et perds en els generosos espais de les golfes, amb la contemplació de l'obra ja acabada. Però no és prou, per a evitar-te tristes reflexions sobre la doble mesura amb què es distribueixen els recursos del nostre país, per culpa d'una sempre promesa i mai aconseguida descentralització.

La lògica pròpia

Tot el procés del projecte i de l'obra de Can Perelló m'ha servit per a confirmar-me en la convicció que en els assumptes d'intervenció en el Patrimoni Històric, sense menysprear els programes i els objectius funcionals, l'edifici existent imposa la seva pròpia lògica. Lògica estructural, constructiva, espacial, estilística... I aquesta lògica té a vegades tant de pes que et fa modificar els objectius programàtics.

RM. P